

MAĞDUR LEHİNE SOSYAL MEDYA AKTİVİZMİNDE BİR STRATEJİ OLARAK İFŞA VE İPTAL KÜLTÜRÜ

Elif GÜNTÜRKÜN¹

Alper ALTUNAY²

ÖZ

Sosyal medya aktivizmi son yıllarda mağdur lehine adalet arayışında öne çıkan ve kamuoyu oluşturma gücüyle sosyal adaleti tesis etme, kamu vicdanı ve sivil adalet arayışı konularında öne çıkmaktadır. Hashtag aktivizmi, sosyal medya aktivizminde kullanılan bir strateji olarak öne çıkmakta, gündem belirlemede ve çevrimiçi kamuoyunun oluşturulmasında rol oynamaktadır. Sosyal medya aktivizminde hashtag aktivizminin yanında bir strateji olarak ifşa ve iptal kültürünün de kullanılabilirliği görülmektedir. Bu bağlamda mağdur lehine sosyal medya aktivizminde bir strateji olarak ifşa ve iptal kültürü, yeni kamusal mekanlar olan sosyal ağlarda mağdur lehine kamuoyu oluşturma ve kamuoyu baskısı kavramları ile ilişkisi içinde düşünülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya aktivizmi, Hashtag aktivizmi, İfşa, İptal kültürü, Slaktivizm.

Derleme Makalesi

Review Article

¹ Arş. Gör.
Anadolu Üniversitesi İletişim
Bilimleri Fakültesi, Eskişehir,
Türkiye

E-Posta
elifgunturkun@anadolu.edu.tr
ORCID
0000-0003-2003-6441

²Doç. Dr.
Anadolu Üniversitesi İletişim
Bilimleri Fakültesi, Eskişehir,
Türkiye

E-Posta
aaltunay@anadolu.edu.tr
ORCID
0000-0002-3323-6584

Başvuru Tarihi / Received
07.12.2022

Kabul Tarihi / Accepted
18.01.2023

DISCLOSURE AND CANCEL CULTURE AS A STRATEGY IN SOCIAL MEDIA ACTIVISM IN FAVOR OF THE VICTIM

ABSTRACT

Social media activism has come to the fore in recent years in the pursuit of justice in favor of the victim, establishing social justice with the power of forming public opinion, public conscience and seeking civil justice. Hashtag activism stands out as a strategy used in social media activism, plays a role in setting the agenda and creating online public opinion. It is seen that the disclosure and cancel culture can be used as a strategy in addition to hashtag activism in social media activism. In this context, the disclosure and cancel culture as a strategy in social media activism in favor of the victim should be considered in relation to the concepts of creating public opinion in favor of the victim and public pressure in social networks, which are new public spaces.

Keywords: Social media activism, Hashtag activism, Disclosure, Cancel culture, Slactivism.

GİRİŞ

İnternetin her kullanıcılarına iletişim süreçlerine etkin şekilde katılım fırsatı vermesiyle birlikte sosyal ağlar, karşılıklı etkileşimin şartlarını olgunlaştıran, mekân ve zaman sınırlaması olmaksızın iletişimi mümkün kılan mecralar haline gelmiştir. Web 2.0 teknolojisi ile tek yönlü olan iletişim gelenekleri çift yönlü ve hatta çok yönlü bir dönüşümle bireyleri bir ağ yapısı içinde birbirine bağlamıştır. Bu mecralardaki paylaşımların geniş kitlelere ulaşması zaman içinde sosyal ağların kamusal alan olup olmadığı yönündeki tartışmaları gündeme getirmiştir. Söz konusu sosyal ağları yeni kamusal alanlar olarak gören yaklaşıma göre, bu mecralar her kesimden internet kullanıcısının erişimine açık, kişilerin etkin olarak kendilerini ifade edebildikleri ve çeşitli konularda politik ya da toplumsal meselelerde fikir beyan edebildikleri, tartışabildikleri platformlardır. 2000’li yıllarda sosyalleşme süreçlerinin yüz yüze olduğu kadar çevrimiçi gerçekleştiğini ileri sürmek mümkündür.

Sosyal ağların eğlence ve boş zaman mecraları olmasının ötesinde çeşitli azınlıkların, lgbti bireylerin, kadınların, çevre ve hayvan hakları konusunda hassasiyetleri olanların seslerini duyurabildikleri ve gündem oluşturabildikleri keşfedilmiştir. Daha önce toplumsal yaşamda daha az görünür olan azınlık gruplar internet teknolojisi ve anonim kimlikler sayesinde daha aktif ve görünür olma olanağı kazanmışlardır. Sosyal medya aktivizmi, belli konularda sosyal ağlarda

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

gerçekleştirilen eylemlerdir ve son yıllarda sosyal ağların kullanımının artmasıyla birlikte önemli bir aktivist mücadele alanı olarak öne çıkmıştır.

Şiddet mağdurlarının (özellikle kadınların) 2017’de Twitter’da kişisel öykülerini paylaştıkları ve kısa sürede büyüyerek şiddete karşı bir dijital direniş haline gelen Me Too hareketi başta olmak üzere bireylerin sosyal hayatta yaşadıkları etik ihlallerin ve mağduriyetlerin sosyal medya aktivizminde hashtagler aracılığıyla gündeme getirilmesi ve faillere yönelik ifşa paylaşımları yapılmasının ardından fail olarak hedef alınan ünlü isimlere yönelik tepkiler mağdur lehine adalet arayışında önemli bir mücadele stratejisi haline gelmiştir. Hashtag, bireyleri internet üzerinden bir araya getiren ortak nokta haline gelmiş, daha önce birbirinden haberi olmayan bireyleri kitleye dönüştürmüştür. Söz konusu tepkiler, hedefteki ünlü ismin mesleki ve sosyal itibarının sarsılması, kariyerinin sonlandırılması, toplumsal dışlama, iş anlaşmalarının iptali gibi somut olaylarla sonlanabilmektedir. Literatürde iptal kültürü olarak tartışılan kavram, mağdur lehine adalet arayışında sosyal medya aktivizmi içinde yer alan stratejilerden biridir. Bu araştırma, bir internet aktivizmi olarak ifşa ve iptal kültürü karakteristiğini Türkiye’de yaşanan örnekleri ile açıklamaya çalışmayı amaçlamaktadır.

1. İnternet ve Sosyal Medya

1970’lerden itibaren bilgisayar teknolojisinin gelişmesi ve yaygınlaşması, internet altyapısının iyileşmesiyle birlikte internet, tüm dünyada ekonomik sistemle birlikte sosyal hayatları da şekillendiren yeni bir dönemi getirmiştir. Enformasyon dönemi olarak adlandırılan ve bilgi akışının merkezi önemde olduğu bu yeni teknolojik paradigma, Castells’e göre, temelinde enformasyonun olması, yeni teknolojiler sayesinde bireysel ve kolektif süreçleri de şekillendirebilme potansiyeli ve kurulan ağ sayesinde enformasyon teknolojilerin tüm süreç ve örgütlenmelere uyumlanabilmesi ve böylelikle çok geniş kitleleri kapsayabilmesi gibi özellikleriyle öne çıkmaktadır (Castells, 2008: 90-91). Bu vurgular, internetin ve bilgisayar tabanlı teknolojilerin çok yönlü ve kolektif yapısına işaret etmektedir. Buradan hareketle özellikle 2010’lu yıllarla birlikte sosyal medya platformlarının geniş çapta kullanılmaya başlaması küreselleşen dünyada mekân ve zaman sınırlarını kaldıran bir iletişim sürecini mümkün kılmıştır.

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

İnternetin Web 1.0 olarak adlandırılan döneminde iletişim tek bir kaynaktan başlayarak okuyucuya ulaşırdı. Web 2.0 dönemine geçildiğinde ise iletişim, tek taraflı ve sınırlı bir süreç olmaktan çıkarak, okuyucuların da dahil olabildiği, içerik üreterek veya düşüncelerini ifade ederek edilgen konumdan çıktıkları ve aktif olarak iletişim sürecine dahil olabildikleri bir yapıya bürünmüştür. Dolayısıyla sosyal medya, internet kullanımındaki bu değişikliğin her kullanıcıyı da iletişim sürecine aktif olarak dahil edebilmesinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Yaleze, 2014: 95-96). İletişimi doğrusal olmaktan çıkararak, herkesi iletişim sürecine dahil eden bu gelişme, enformasyonun küreselleşen ekonomiyle birlikte anlık dolaşımını sağlayan dolayısıyla hem ekonomik modellerle ilişkili hem de bilgi akışının farklı boyutlarıyla ilgili önemli bir aşama olarak kaydedilmiştir. İletişim alanında pek çok boyutu etkileyen bu gelişme, iletişim süreçlerinde daha önce hiç yaşanmayan bazı fırsatlar ve olanaklarla birlikte çeşitli zorlukları ve kontrol mekanizmalarıyla ilgili sınırların bulanıklaştığı bir dönemi de aralamıştır. Bu zorlukları (McQuail ve Windahl, 2005: 263) “Özel yaşama saldırı (ve korunması gereksinimi), enformasyonun kötü kullanılması, toplumsal denetimi sağlama, enformasyonel eşitsizlik, enformasyon tekelisi, pornografi, enformasyonun fazla yüklenmesi” olarak ifade etmektedir. Günümüzde sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla dezenformasyon başta olmak üzere özel hayat, hukuki sınırlar ve özgürlük düzleminde çeşitli sorunlar ve fırsatlarla bu yeni iletişim dönemini anlamlandırma süreci devam etmektedir.

Yeni medyanın sunduğu olanakların giderek bireyin yaşamında daha büyük ve değerli bir yer edinmesiyle birlikte yeni medya yalnızca bilgi ve iletişim kaynağı olmanın çok ötesinde ihtiyaçların karşılandığı bir ortam haline gelmiştir. Yeni medya, “geleneksel medyadan farklı olarak, dijital kodlama sistemine temellenen, iletişim sürecinin aktörleri arasında eş anlı ve çok yoğun kapasitede, yüksek hızda karşılıklı ve çok katmanlı etkileşimin gerçekleştiği multimedya biçimselliğine sahip iletişim araçları” olarak tariflenmektedir (van Dijk, 2004’ten Akt. Binark, 2007: 5). Web 2.0 teknolojisine geçilmesiyle birlikte gelişen yeni mecralardan biri olan Facebook, dünya üzerindeki kullanıcı sayısı ve gördüğü yoğun ilgiyle sosyal mecraların insanların iletişim ihtiyaçları ve sosyal ihtiyaçlarına dair farklı niteliklerin gündeme geldiğini gösteren ilk ve en önemli mecra olarak gösterilebilir. Facebook

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

bireylere, uzun süre insanların yoğun olarak kullandığı iletişim kanalları olan e-mail ve cep telefonundan farklı olarak ‘gayri resmi’ bir iletişim olanağı sunmuştur. Belli oranda formal bir dil ve üslubu gerekli kılan e-mail ve hemen cevap verme zorunluluğu hissettiren cep telefonu iletişiminin aksine Facebook, ciddiyet taşımayan konuların ve eğlence odaklı bir iletişimin alanı haline gelmiştir (Coons ve Chen, 2014: 44). Her ne kadar eğlence odaklı bir mecra olarak görülmüş olsa da çok geçmeden hem Facebook hem de Twitter, Instagram gibi ağların eğlenmenin ötesinde bireylerin kişisel duyarlılıkları veya toplumsal konulara ilişkin düşüncelerini paylaşabildikleri, bunun kolektif olarak yapıldığında belli bir konuya dikkat çekmekle ilgili potansiyel taşıdığı anlaşılmış ve bu doğrultuda da kullanılmaya başlanmıştır. Facebook’un eşcinsel gösteriler konusundaki duyarlılığı gösterme fırsatı tanıyarak profil fotoğraflarında değişiklik yapma talebinde bulunduğu ve kimi kullanıcıların buna destek olurken kimi kullanıcıların bunu reddettiği görülmüş ve bu bağlamda Facebook’un toplumsal algıyı okuyabilme özelliği olduğu düşünülmüştür (Ayan, 2016’dan Akt. Köygülü, 2019: 69).

Benzer şekilde Twitter da tweet aracılığıyla belli etiketleri kullanarak belli konuları gündeme getirme konusunda kullanıcılara alan açan bir deneyim sunmaktadır. Birçok toplumsal konunun özellikle ana akım medyada yeterince yer bulmadığı veya gözden kaçtığı düşünülen konuların gündeme getirildiği mecraların başında Twitter gelmektedir. Dijital emek bağlamında, kolay emeğe dayalı ve çaba gerektirmeyen bir tepki tarzı olarak eleştirilen bu tutumlar kişilerin tweet atarak birey ve vatandaş olarak üzerine düşen görevi yaptığı inancını oluşturduğu yönünde eleştirileri de gündeme getirmektedir (Karayılan, 2020: 2). Yeni medyanın bu gücü, dijital aktivizmi ve sosyal medya aktivizmini yeni toplumsal hareketler bağlamında ele almayı gerekli kılan bir dinamik haline getirmiştir.

2. Yeni Toplumsal Hareketler

Toplumsal hareketler, toplumların tarihinde belirli dönemelerde önemli ölçüde etki eden, belli hakların kazanılması, toplumsal hayata ilişkin yasaların düzenlenmesi gibi konularda somut değişimlere neden olabilen eylemlerdir. Giddens toplumsal hareketleri, “nüfusun bir bölümünün sivil haklarını genişletme gibi kamusal meselelerde değişim gerçekleştirme amacıyla” gerçekleştirdiği, sıklıkla

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

siyasi ve hukuki değişimleri getiren eylemler olarak ifade etmektedir (Giddens, 2012: 917). Yeni toplumsal hareketlere ilişkin temel iki nitelik olarak sınıfsal belirlenim taşımadığı, farklı toplumsal statülerden bireylerin katılımıyla gerçekleştiği ve muhafazakâr-liberal, sağ-sol vb. kategorilerle kolayca sınıflanamayan, değer ve fikir bazında çoğulcu bir yönelim taşıması gösterilmektedir (Johnston vd., 1999: 135). Marksizmi merkeze alan 19. Yüzyıl toplumsal hareketlerinden farklı olarak, 20. Yüzyıla gelindiğinde sınıfsal mücadelenin merkezi konumu toplumsal hareketler içindeki önemini yitirerek, kültürel içerikli, kimliği merkeze alan, işçi sınıfı hareketlerindeki sabit yapı yerine daha heterojen bir niteliğe bürünmüştür (Leşandais, 2009'dan Akt. Dağtaş, 2016: 11). Bu hareketler 1960'lı yıllarda başlayan muhalif düşünceler ve kitlese hareketlerle ilişkili olarak düşünülmektedir. Bu hareketlerin “yeni” olarak nitelendirilmesindeki gerekçeyi Touraine, 1960'lı yıllardan itibaren yoğunlaşan muhalif düşüncelerin içinde yer bulan çoğulculuk anlayışıyla ilişkili olarak öznelliğin, küreselleşmeyle birlikte öznenin çeşitli deneyimlere açık olma ve bunu engelleyen dış baskılara karşı direniş gösterme mantığının öne geçmesi, normal- anormal gibi belli sabit tanımların reddedilmesi olarak göstermektedir (2007: 215-216).

Kültürün toplum ve toplumu oluşturan öznelere yönelik baskısını kırmaya dönük muhalif girişimin yeni toplumsal hareketler bağlamında ütopya kavramından beslendiği görüşü de vardır. Hâkim sistemle uyum sağlayamayan öznenin bu muhalif bilince erişmesi, iktidarlara karşı özgür düşüncüyü savunan direniş stratejilerine yönelmesi, bunu yaparken toplumun her katmanını kucaklayan bir çoksesliliği ve çoğulculuğu sahiplenmesi ütopyacı referanslarla ilişkili olarak görülmektedir. Küreselleşmenin dayattığı standartlara başkaldırmak bu bağlamda yeni toplumsal hareketler ütopyacı bir temellendirmeye, “toplumsal belleğin unutturulmaya çalışılan özgürlükçü ve mücadelecî yanlarını açığa çıkarma çabası içindedir” (Çoban, 2009: 9-10-11).

Yeni toplumsal hareketlerin kimliğini oluşturan heterojen yapı, hareketlerin merkeze aldığı konularda da çeşitlilik ve dağınık bir nitelik göstermiştir. Özellikle 1960'lı yıllardan sonra hem hareketlerin sayısı hem de protestoların biçimindeki çeşitliliğin artışı açısından eski toplumsal hareketlerden farklılaşmıştır. Eşcinsel

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

hakları, kadın hakları, çevreci hassasiyetler, ekolojik hareket ve new age dinler (Johnson vd. 1999'dan Akt. Kurtbaş, 2017: 106-107) başta olmak üzere muhalif düşünce eski toplumsal hareketlerdeki gibi sınıfsal ya da kadın hakları mücadelesi gibi tek yönlü bir mücadele yerine, farklı kesimlerin kendi hayat tarzlarına yönelik olarak gelişen farklı hassasiyetleri içermiştir. Sosyal ağların çok yönlü özgürlükçü yapısı azınlık ya da alt kültür gruplarına kendilerini ifade edebilmeleri için önemli bir ortam sağlamıştır. Sonuç olarak yeni toplumsal hareketler kapsamında çeşitli sorunlara yönelik sürdürülen mücadelenin çatısı, kültürün ve genel olarak küreselleşmenin getirdiği sorunlar ve baskıların yarattığı pek çok farklı muhalif mücadeleyi kapsamaktadır.

Yeni toplumsal hareketler, endüstriyel çağın belirleyici olduğu hareketlerden belirgin bir ayrılmaya işaret etmektedir. Ekonomik dağılma ve küreselleşmenin getirdiği esnek çalışma saatleri, güvencesizlik ve neoliberal politikalara ilişkin ekonomik diğer boyutlar yerine temelde hayat kalitesi ve hayat tarzıyla ilişkili sorunların ve muhalif görüşlerin önemli olduğu bir yapı göstermektedir (Işık, 2011: 31). Bu bağlamda özellikle 2000'ler sonrası internet altyapısının hızlanması, bilgisayara erişimin artması ve buna bağlı olarak sosyal ağların gelişmesi göz önünde bulundurulduğunda yeni medyanın olanaklarıyla söz konusu muhalif düşüncelerin ana akım medyadan özgürleşmiş alternatif bir mecrada kendi karakteristiğini ortaya koyan mücadelelerine özgürlükçü bir alan bulduğu söylenebilir. Lgbti, kadın hakları, hayvan hakları, çevreci mücadele, azınlık milliyetçiliği gibi pek çok farklı mücadelenin sosyal medya olanaklarıyla buluşması, yeni toplumsal hareketlerin sokaktan farklı olarak dijital ortamda da aktif olarak mücadele stratejileri geliştirebilmesinin önünü açmıştır.

Son on yılda bilgisayar ve internet teknolojilerindeki gelişmeler, yeni toplumsal hareketleri de yatay ve dikey geçişliliği mümkün kılarak dönüştürmüş ve internetin kendine özgü kültürel ortamında yeni toplumsal ve bireysel ilişki biçimlerini kurarak bireysel ve toplumsal hayatı çeşitli yönleriyle yeniden ele almış (Babacan, 2014: 141) ve üstelik bunları ele alırken farklı ve yeni stratejiler geliştiren bir yapıya kavuşmuştur.

3. Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizmi

Sosyal hareketlerde yeni bir kırılma olarak ele alındığında eylemlerin dijital ortamda gerçekleştirilebilmesinin internetin sunduğu iki temel olanakla mümkün olduğu düşünülmektedir. Bunlardan ilki, bir eylemi fiziksel olarak gerçekleştirilebilmek ve katılabilmek konusundaki maliyeti düşürmesi, diğeri ise zaman ve mekân sınırlarını aşarak eylemin geniş zamanda geniş bir kitleye yayılabilmesini mümkün kılmasıdır (Earl ve Kimport, 2011: 10). İnternetin mekân ve zaman birliğini aşan iletişim becerisi, kendi zaman mekân boyutu içinde iletişim kurabilen daha geniş bir kullanıcı kitlesine ulaşabilme olanağını da beraberinde getirmiştir. Geleneksel anlamda bilinen aktivizm modelini yeni bir aşamaya taşıyan bu durum kendi içinde aktivizme dair farklı açılımları ve tanımlamaları getirmiştir.

Aktivizm, Türkçe'ye Fransızca *activisme* sözcüğünden türeyerek girmiş ve etkinlik olarak çevrilmiştir. Etkincilik ise “Toplumsal veya politik değişim meydana getirmek, belirli sorunlara dikkat çekmek için özel amaçlı etkinlik gerçekleştirme, aktivizm” olarak açıklanmıştır (TDK, 2022). Eski toplumsal hareketlere referans veren aktivizm tanımı, yeni toplumsal hareketlerin sosyal ağlarla buluşmasıyla birlikte hem sosyal ağların kendi iç olanaklarını kullanan hem de toplumsal eleştirilere yeni bir strateji kazandırma yolunda pop kültürün içinde yer alan pek çok farklı unsur yer almaktadır. Çeşitli popüler karakterleri kullanan bu aktivizm biçimi, aktivizme oyuncu bir kimlik kazandırırken meselenin geniş kitlelerce anlaşılması ve sahiplenilmesini de kolaylaştırmaktadır (Jenkins, 2016: 10). Bu bağlamda dijital aktivizmin sosyal ağlarda capsler gibi pek çok farklı “yeni” muhalefet biçimini üretmekte, ana akım düşünsel pratikleri ve dayatmalarını yıkıcı, ciddiyetini azaltıcı bir etki yaratmaktadır. Dijital aktivizm kampanyaları tıpkı toplumsal eylemlerde olduğu gibi belli konularda ortak hak talebinde bulunarak mevcut düzende değişiklik talep etmektedir. Kampanyalarda eylemi başlatanlar veya destekleyenler dijital medyayı kullanarak otoriteler üzerinde toplu hak talebinde bulunur. Bunun yanı sıra dijital aktivist bir kampanyayı, dijital aktivizm çatısı altında değerlendirilmesini sağlayan bazı temel kriterler şöyledir; en az bir dijital taktiğin kullanılması, vatandaşları katılıma davet eden organize bir kamu çabası, kolektif olarak belli hedefler doğrultusunda bir grup vatandaş için yürütülmesi, adaletsizliği

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

önerilen bir çözüm niteliği göstermesi, çözüm için belli hedefleri etkileyebilmesi, tamamen siviller tarafından başlatılması (Edwards vd., 2015: 10). Bu özelliklerin yanında, dijital aktivist eylemlerin karakteristiğini ortaya koyan bir diğer nokta da internetin iktidarlar tarafından merkezi bir kontrol mekanizmasına tabi tutulamaması nedeniyle fiziksel ve tanımlanabilir bir merkez ya da lidere ihtiyaç olmadan ulusötesi ve esnek bağlantılı eylemci ağlarının gelişimini kolaylaştırmasıdır (Kavada, 2010: 104).

Dijital aktivist eylemler örgütlenme potansiyeli açısından da geleneksel aktivist eylemleri dönüştürmüştür. Çevreciler, LGBT bireyler veya hayvanseverlerin sosyal ağlarda bir araya gelerek oluşturduğu çeşitli toplulukların, sokakta gerçekleşecek kimi eylemleri de sosyal medyada oluşturdukları sayfalarda haberleşerek ve örgütlenerek sağlayabildikleri, bir sonraki hamleleri veya eylemleri için üyelerin fikirlerini paylaşabildikleri daha demokratik bir iletişim ortamını mümkün kılmıştır (Çalışkan, 2021: 1455).

Dijital aktivizm sanal ortamda çeşitli mecralarda sürdürülebilmektedir. Twitter, Facebook, Instagram gibi sosyal ağlarda yürütülen aktivist eylemler ise sosyal medya aktivizmi olarak nitelendirilmektedir. Dijital aktivist eylemlerde kullanılan çeşitli stratejiler bulunmaktadır. Dijital aktivizm konu başlığında, hashtag aktivizmi kavramı da önem taşımaktadır. Hashtag, başlangıçta kullanıcıların bir konuyu Twitter’da aramasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılmış ancak Birleşik Krallık’ta gerçekleşen Uk Uncut protestoları sırasında kullanıcılar hashtag sayesinde (#UKuncut) protestolara dair atılan tweetlerde bireylerin protestoya dahil olduğunun altını çizmiş veya protestoya dair atılan tweetlerin bir etiket altında kolaylıkla okunmasını sağlamıştır (Hill, 2013: 42). Böylelikle sosyal medya aktivizmi bağlamında hashtagin bir strateji olarak kullanılabilmesi keşfedilmiştir. Hashtag, bugün bilindiği anlamda kullanılmaya başlanmadan önce bir teknoloji uzmanı olan Chris Messina ve arkadaşları tarafından tweetleri etiketlemek amacıyla kullanılması önerilmiş, “kanal” (channel) olarak isimlendirilmiş fakat bu isim yerine daha sonra bilgisayar terminolojisinden de esinlenilerek “hashtag” olarak adlandırılmıştır. 2009’da Twitter’da kullanılmaya başlanan hashtag, çok geçmeden diğer platformlarda da görülmeye başlanmış ve Arap Baharı, Wall Street eylemleri

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

sırasında aktivist eylemler dahilinde kullanılmıştır (Pandell: 2017). Hashtag kullanımı yalnızca paylaşımların bir konu ya da haberle ilgili olduğunu simgelemekle kalmaz aynı zamanda ilgili paylaşımların tek bir aramayla, konu bütünlüğü içinde, sadece tek bir konuya ya da kişiye ilişkin olarak görülebilmesine olanak sağlar (Berg, 2014: 5). Hashtag aktivizmi, bir konu hakkında farkındalığı arttırmak ve sosyal medyada bir konuyla ilgili tartışmayı teşvik etmek için hashtaglerin merkezi bir kanal olarak kullanılması yoluyla bir amacı ya da davayı destekleme eylemi (Tombleson ve Wolf, 2017: 15) olarak tanımlanmaktadır.

Örneğin, son yıllarda Türkiye’de artan kadın cinayetlerine yönelik olarak mağdurlar lehine yargı kararlarının iletmesine yönelik pek çok aktivist eylem gerçekleşmiştir ve bu eylemler hashtag aktivizmi olarak tanımlanabilecek eylemlerdir. Dolayısıyla hashtag aktivizmi, bir kişi veya grup lehine savunuculuk yapan katılımcıların bulunduğu bir eylem yapısını içermekte ve bu özelliğiyle “taraf olma/farkındalık aktivizmi” olarak da anılmaktadır (Turhan, 2017: 31). Şule Çet cinayeti, söz konusu sosyal medya eylemlerinin örgütlendiği vakalardan biridir (Okray, 2020). Diğer yandan Me Too hareketi olarak bilinen eylemin Türkiye’deki Twitter kullanıcıları arasında #sendeanlat hashtagiyle gerçekleştirildiği eylem, kadınların daha önce uğradıkları ve genellikle kanıtlayamayacakları veya inandırıcı bulunmayacakları korkusuyla gizledikleri cinsel taciz, fiziksel şiddet, psikolojik şiddet gibi çeşitli cinsiyetçi durumları paylaştıkları ve bir gruba yönelik hak ihlallerini görünür kılmaya odaklanan bir eylem olarak gerçekleştirilmiştir (Özdemir, 2015). Amerika’da 2014 yılında polis tarafından öldürülen Michael Brown’un ardından siyahi vatandaşlara yönelik polis şiddeti tepki toplamış ve bu durum Twitter’da #blacklivesmatter, #blacktwitter, #handsup hashtagleriyle günlerce gündemde tutulmuştur (Hill, 2018).

Sosyal medya aktivizminin etki alanının keşfedilmesiyle birlikte özellikle bireylerin yaşadığı çeşitli durumlara ilişkin hukuki işlemleri mağdur lehine harekete geçirmek, bu amaçla bir mağduriyetten geniş bir kitleyi haberdar etmek, kurumları göreve çağırmak ve kamu vicdanına seslenme noktasında aktivist eylemlerin savunuculuk ve kamu adaleti konusunda ele alınması gerekliliğini oluşturan bir eğilim gelişmiştir. Me Too hareketinde olduğu gibi veya kadına yönelik hegemonik

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

erkeklik dayatmalarını yapısöküme uğratmak için #erkekyerinibilsin hashtagiyle yapılan (Öztürk, 2021), bir toplumsal gruba yönelik hak ihlalleri, ideolojik belirlenimleri aşma çabası güden eylemlerin dışında, tek bir kişinin mağduriyetine yönelik örgütlenen eylemler de bulunmaktadır. Bireyler Twitter veya Facebook'a genellikle haber alma amacıyla değil, sosyal çevreleriyle etkileşime girmek amacıyla girerler. Ancak tıpkı kitle medyasında olduğu gibi haberlere istemeseler bile bir şekilde maruz kalırlar ve sosyal medya gündeme ilişkin politik olarak ilgili kişilerle birlikte daha az ilgili kişilerin de katılımını sağlayan bir forum oluşturmaktadır (Feezell, 2018: 485). Buradan yola çıkarak sosyal medya aktivizmine ilişkin olarak hashtaglerle gündemde tutulan ve kamuoyu oluşturulan konuya dair bilgisi olmayan veya daha az ilgili kişileri de katılıma davet etme, bilgilendirme gibi işlevler, sosyal medyanın geleneksel aktivist yöntemleri dönüştürdüğü noktalardan biridir. Dolayısıyla mağdur lehine savunuculuk yapan eylemlerde konunun geniş kitlelerce bilinir kılınması eylemin gücünü arttırmaktadır.

Özellikle Türkiye'deki örneklere bakıldığında son yıllarda kadınlara yönelik erkek şiddetini merkeze alan mağdur-fail ilişkisinin merkezde olduğu sosyal medya eylemleri bu bağlamda sıkça gerçekleştirilmiştir. Burada sosyal medyanın kamuoyu yaratma gücüyle yargı kararlarını etkileme potansiyeli önem taşımaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen bir araştırmada (Önder, 2021), kadın hareketinin sosyal medya aktivizmi özelinde nasıl örgütlendiği ve yargı kararlarını ne şekilde etkilendiği araştırılmış, vakaların seçiminde uzun süre gündemde kalan vakalar seçilmiş; bu vakalara ilişkin Twitter'da "Trend Topic" olmuş hashtag ve başlıklara ilişkin tweetler incelenmiştir. Seçilen vakalarda kadın örgütlerine ait hesaplar tarafından desteklenen davalardan 7'sinin mağdur, 4'ünün fail olduğu ve her ne kadar bazı davaların yargı süreci sürse de hem süren hem de sonuçlanan davalarda kadın örgütlerinin arzu ettiği veya arzu ettiğine yakın sonuçlar alındığı tespitine ulaşılmıştır (Önder, 2021: 184). Buradan hareketle, sosyal medya aktivizminin yargı kararlarını etkileme potansiyelinin, bu tarzdaki aktivist eylemlerin kamuoyu baskısı oluşturma gücüyle ilişkili olduğu görülmektedir.

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

4. Kamuoyu, Kamu Vicdanı ve Kamu Adaleti

Kamuoyu kavramı Latince publicus ve opinion kelimelerinden türetilerek İngilizce’de public opinion olarak karşılık bulmuştur (Atabek, 2002: 223). Kamuoyu modern toplumlarda bir konuda halkın kararını etkilemek, belli konularda ikna etmek amacıyla, toplumsal alanda konuşulan, tartışılan konulardan ortaya çıkan genel kanaatlerle oluşmaktadır (Kılıç, 2009: 151).

Kamuoyu kavramına ilişkin çeşitli yaklaşımlar ve tanımlar bulunmakta ancak temelde kamuoyunun oluşumunda rol oynayan belli kavramlar öne çıkmaktadır. Habermas, kamusal topluluğun muhakeme yeteneği ve akıl yürütmesiyle ilişkilenebilecek kamuoyu kavramının bir dizi değişikliğe uğradığına vurgu yaparak Hobbes’un kamuoyu kavramını ele alırken kullandığı bilinç ve vicdana işaret eden “consience” ve “opinion” kavramlarına yer verir ve kamuoyu kavramı içinde yer bulan kamu vicdanı, muhakeme ve kanaat kavramlarına atıf yapar (2003: 183-184). Dolayısıyla kamuoyu oluşumunda söz konusu bu kavramların kamu vicdanı ve kamu adaletiyle ilişkili olarak ele alınması, kamuoyunun kanaat oluşumunda etkili olan dinamiklere işaret etmektedir.

Kamu vicdanı ve kamu adaleti kavramlarıyla ilişkili olarak eylemci bir strateji de sivil itaatsizliktir. Sivil itaatsizliği, bu çalışma bağlamında önemli kılan referans noktası ise topyekûn bir sisteme direniş göstermekten ziyade tek tek haksızlıklara karşı yapılması, karşı çıkılan ya da talep edilen konularda bir grubun ortaklık kurması ve örgütlenmenin söz konusu haksızlığın giderilmesiyle sona ermesidir (Arendt vd., 1997: 13-14). Sivil itaatsizlik, ortak bir kamusal adalet anlayışından hareket ederek kamu vicdanına çağrı yapma, yönetim ya da yasa üzerinde baskı kurmayı hedefleyerek adaleti sağlamaya çalışmaya işaret eden bir direniş biçimidir (Yıldız ve Dursun, 2020: 300). “Fertlerin toplumsal ve evrensel insan hakları çerçevesinde sorumluluklarını yerine getireceği bir bilinç oluşturacak unsurların ontolojik ve etik olarak insan olma yansımasının bir ürünü olan sivil itaatsizlikle mümkün gözükmektedir. Sivil itaatsizliği ve sosyal medyayı; adalet, etik/ahlak, toplumsal şartlar çerçevesinde ve evrensel insan hakları yönünden incelemek bu noktada önem teşkil etmektedir” (Şahin, 2017: 185).

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

Kamuoyu oluşumunda meslekler, arkadaş grupları, sosyolojik ve kültürel etmenler gibi pek çok faktör etkili olmaktadır (Erdoğan, 2021: 109). Bu dinamikler kanaat oluşumunu etkilemekte ve dolayısıyla sosyal çevreyle, kişinin sürekli paylaşımında olduğu çevre veya maruz kaldığı mesajlarla ilişkilidir. Bu bağlamda günümüzde sosyal medyadaki etkileşim ve iletişim süreçlerinin kamuoyu oluşturmadaki gücü, söz konusu ağların, mekân ve zaman sınırı olmaksızın iletişime izin veren yapısıyla ilişkili olarak dünyanın farklı yerlerinden, farklı kültürlerinden ve çok farklı sosyolojik, kültürel ve psikolojik özelliklere sahip bireylerin kamuoyu oluşturabildiği bir mecradır.

Bir konuda kamuoyu oluşabilmesinde medyanın bir konuyu gündemde tutma davranışı önem taşımaktadır. Medya, topluma aktarılacak bilgilerin önem sırasını belirleyerek, hangi konunun ne kadar öne çıkarılacağını ne kadar süre gündemde tutulacağını belirleyen en önemli aktördür (Yüksel, 2001: 24-25). Medyanın siyaset ve sermayeyle ilişkileri ise kitle iletişim çalışmalarının başladığı günden bugüne çokça tartışılmış ve bu durum halkın doğru habere ulaşma hakkı ve gündeme ilişkin algısını belirleme gücü açısından medyanın etik yaklaşımını sorgulamıştır. Bu bağlamda medyanın kamuoyu oluşturma gücü siyaset ve sermayeyle ilişkisinden etkilenebilirken, Twitter başta olmak üzere sosyal ağlar, halkın belli bir konuyu gündeme taşıma ve kamuoyu oluşturma potansiyelini medyanın tekelden çıkararak, süreci demokratikleştiren bir konuma taşımıştır. “Kamu; herkese açık, bütün topluma ait, özel ya da kişisel olmayan, aile ya da piyasa olmayan, kolektivizm, kolektif mülkiyet ve dayanışma, kamusal eylemlilik alanı, halk (insan grubu), kamusal alanlar (mekân, yer), kamusal hizmet (kurumlar) ve vatandaşlık hakkı ya da sorumluluğu ve temsil alanı olarak kavramsallaştırılmaktadır” (Durmuş, 2012: 34). Kitle iletişimi, aktif ve katılımcı bir kamusal alan yaratma noktasında çeşitli sınırlılıklar taşıırken, internet ortamı kişilerin politik kimliklerinin de aktif olarak iletişim sürecine dahil olduğu yeni bir kamusal mekandır (Çobanoğlu, 2019: 713).

Sosyal medyada bireylerin kimliğini gizleyebilmeleri, anonim olarak fikirlerini paylaşma noktasında gündelik hayatta göstermekten imtina edebilecekleri görüşlerini paylaşma imkânı sağlamaktadır (Yengin ve Bayrak, 2017: 380). Bu bağlamda sosyal medyada kamuoyu oluşumunun geleneksel medyanın kamuoyu

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

oluşturma pratiklerinden farklılaştığı söylenebilmektedir. “Başta gazeteciler ve siyasetçiler olmak üzere çeşitli mesleklerden kişiler tarafından yoğun bir şekilde kullanılan Twitter, yeni bir haber mecrası olarak işlevsel bir özellik kazanmış, politik süreçlerde aktif rol oynayan bir iletişim ağı konumuna gelmiştir” (Ulaş, 2021: 1438). Bu açıdan Twitter’ın kamuoyu oluşturma gücü, geleneksel iletişim araçlarından ayrılmakta ve iletişim sürecini demokratikleştiren bir ortam özelliği taşıması nedeniyle kamuoyu oluşturma ve gündemi belirleme konularında kamuoyu baskısı yaratma potansiyeli açısından değer taşımaktadır. Son yıllarda hashtag aktivizmi bağlamında Twitter’da yürütülen eylemler, bazı haberlerin ve konuların gündemde daha çok kalması ve böylelikle ana akım medyada da daha uzun süre gündemde tutulmasıyla ilişkili olarak kamuoyu oluşturmada etkin rol oynayan bir aktivist strateji haline gelmiştir.

5. İfşa ve İptal Kültürü

İfşa kavramı, sosyal bilimlerde özellikle 1980’lerden itibaren yoğun olarak tartışılan ve örgütsel davranış disiplini araştırmalarında sorunsallaştırılan, “örgütte yaşanan yasa/etik dışı davranışları gözlemleyen eski veya mevcut çalışanın durumu yetkili kişi ya da kuruma bildirmesi” olarak tariflenen bir kavramdır (Arıbaş, 2017: 1). Kavram bu haliyle, bir kamu ya da özel kuruluştaki yaşanan etik/yasa dışı eylemin yetkili birimlere iletilmesiyle söz konusu davranışa yönelik bir tedbir uygulanması, söz konusu ihlalin ortadan kaldırılmasını amaçlamak için başvurulmuş bir yöntemdir. İngilizce’de ‘whistleblowing’ olarak karşılık bulan ifşa, genellikle çalışanların (örgüt üyelerinin) mevcut çalıştıkları yerlerde veya eskiden çalışmış oldukları yerlerde tehlikeli, yasa dışı, etik dışı, ayrımcı olduğu düşünülen veya bir şekilde suistimal içerdiği düşünülen durumlar veya eylemler hakkındaki bilgilerin kasıtlı olarak ifşa edilmesi (Hersh, 2002: 243), bir başka ifadeyle konudan bilgisi olmayanların bilgisine açılmasıdır. Bir diğer çalışmada ifşanın kapsamı “iddia edilen bir suç (sahtekarlık, hırsızlık vb.), ayrımcılığı (ırk, din, milliyet, cinsiyet vb.) veya misillemeyi; bir yasaya, bir düzenlemeye, bir devlet politikasına, ahlaki değerlere, etik kurallara veya terbiyeye aykırı oluşmuş; özellikle de toplumun sağlığını ve güvenliğini tehlikeye sokan durumlar” (Gerçek, 2005: 29) olarak ifade edilmiştir.

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

Sosyal medyada ifşa ise, özel hayatın gizliliği gibi mahremiyetin ihlaline yönelik, kişisel haklara saldırı bağlamında değerlendirilebilecek ve yasal olarak suç içeren eylemlere ilişkin de kullanılmaktadır. Bu bağlamda kullanılan ifşa kavramı, bir kişiye yönelik gizli bilgilerin kişinin bilgisi ve rızası dışında sosyal medyadan paylaşılmasını içermektedir. Bu çerçevede yazılan bir yüksek lisans tezinde, ifşa kavramı, intikam ve cezalandırma amacıyla ilişkili olarak, siber zorbalık gibi kavramlar ışığında bir suça işaret eden durumları da içermektedir. Söz konusu çalışmada ifşanın motivasyonunun genellikle kişiyi toplum içinde utandırma, kişinin itibarını zedeleme amacından beslendiği belirtilmiştir (Saka, 2019: 35-36). Bu çalışma kapsamında kullanılan ifşa kavramı, etik ihlal içeren durumların sosyal medyada açığa çıkartılması, kamuoyu oluşturması ve böylelikle ilgili birimlere yönelik kamuoyu baskısıyla söz konusu ihlale ilişkin hak arama mücadelesine işaret etmekte ve bu bağlamda kullanılmaktadır. Bu bağlamda ifşa, İngilizce’de disclosure olarak karşılık bulmaktadır ve literatürde çoğunlukla Me Too hareketi kapsamında incelenmiştir. Bu tanım dışında kalan “ifşa” tanımlarının çalışma içinde karşılığı yoktur.

Bireylerin gündelik hayatlarda yaşadıkları travmalardan dolayı karşı karşıya kaldıkları mental rahatsızlıklarla mücadele yöntemi olarak sosyal medyada yaşadıkları durumu paylaşma, kendileriyle aynı durumda olan kişilerle etkileşime girme amacıyla ve yaşadıkları duruma ilişkin ilgili birimlerden destek almayı kolaylaştırıcı bir taktik olarak sosyal medyayı kullanmaktadırlar (Naslund vd., 2016). 2017’de Twitter’den örgütlenen ve #Metoo hashtagiyle bir aktivist eylem olarak literatüre giren Me Too hareketi, şiddete maruz kalmış kişilerin kişisel deneyimlerini ifşa ederek, kamuoyu oluşturdukları, manevi destek elde ettikleri, resmî kurumlara güvenmemeleri veya yüz yüze iletişime hazır olmamaları nedeniyle Twitter aracılığıyla yaşadıkları şiddet durumunu paylaşarak eril şiddetin her türünü kapsayan bir şiddet ifşasına dönüşmüştür (Bogen vd., 2021). Cinsel saldırının yarattığı travma sonrası ifşada bulunma davranışını merkeze alan diğer bir çalışmada, Kadınlar Kulübü sitesinde kadınların yaşadıkları saldırıları ifşa etme deneyimi merkeze alınmıştır. Söz konusu çalışmada ifşanın genellikle yardım arama amacıyla gerçekleştirildiğine dikkat çekilmiştir. “(...) ifşanın en yaygın nedeni yardım aramadır;

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

birilerine ulaşır destek almak için bilinçli bir karar vermeye dayanır. Yardım arama kategorisi altında ise (a) duygusal destek aramak için ifşa etme, (b) rahatsız eden duyguları açığa vurarak onlardan kurtulma isteği ile ifşada bulunma, (c) tıbbi veya hukuki hizmet almak için somut bir yardım arayışına dayalı ifşa ve (d) saldırganın yakalanması için yapılan ifşalar bulunmaktadır. (Ahrens vd., 2007'den Akt. Cankurtaran ve Şaldırdak, 2021).

Türkiye'de Özgecan Aslan cinayeti sonrası 14 Şubat 2015'te #sendeanlat hashtagiyle bir eylem örgütlenmiş, kısa sürede tüm eril şiddet mağdurları söz konusu hashtag ile yaşadıkları şiddet olaylarını ifşa etmişlerdir. Bu eyleme başta Beren Saat olmak üzere takipçi sayısı yüksek pek çok ünlünün destek vermesi, kısa sürede eylemi geniş kitlelere ulaştırmıştır (Yılmaz, 2015). Türkiye'de mağdurun faile yönelik online ifşası ve hak arama mücadelesi bağlamında #sendeanlat hashtagiyle oluşturulan eylem hem Twitter'ın çevrimiçi aktivizm deneyimle ilgili sunduğu olanakların bir başka açıdan keşfi hem de ifşa mekanizmasının bir çevrim içi aktivist strateji olarak kullanımı açısından önem taşımaktadır.

Kadınların uğradıkları taciz ve şiddet olaylarını paylaştıkları Me Too hareketinin Türkiye'deki yansımada kadınların ifşa ettikleri isimlerden bazılarının itibarlı ve saygın, kimisinin entelektüel alanda tanınmış kişiler olması ve nüfuzlarından dolayı kadınların yıllarca yaşadıkları tacizi açıklayamamaları nedeniyle online ifşa olarak değerlendirilebilecek eylemde bir çok edebiyatçı ve yönetmenin ismi de fail olarak geçmiştir. Söz konusu eylemde bir kadın kullanıcı tarafından tacizle suçlanan Hasan Ali Toptaş gündem olmuş, her ne kadar sonradan geri çekse de kamuoyundan özür dilemiş (Cumhuriyet, 2020) ve çalıştığı yayınevi Everest Yayınları konuyu takip ettiklerine dair bir mesaj yayınlamışsa da gelen tepkiler üzerine yazarla yollarını ayırdıklarını duyurmuştur (Cumhuriyet, 2020). Söz konusu örnekler hashtag aktivizminin mağdur lehine hak arayışı konusunda önemli bir strateji olarak ifşanın kullanımını öne çıkarırken bir diğer konu da çevrimiçi eylem sayesinde oluşan kamuoyu baskısının failin itibarını zedelemesi meselesidir. Bu bağlamda iptal kültürü son yıllarda çokça tartışılan bir kavram olarak gündeme gelmektedir.

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

İptal kültürü, sanal dünyada sıklıkla kullanılan ve özellikle son yıllarda sosyal ağlara ait jargonda kendine yer edinmiş bir kavramdır. İngilizce karşılığı ‘cancel culture’ olan kavram bir kişiye, kuruma ya da markaya yönelik dışlama biçimi, boykot olarak tanımlanabilir. Ng’ye (2020) göre iptal kültürü cinsiyetçilik, zorbalık, homofobi, ırkçılık gibi ayrımcılıkla ilgili konularda, bir kişinin söylemi veya davranışının toplumsal olarak kabul edilemezliğiyle ilişkili olarak ortaya çıkan ve dolayısıyla sosyal adalet anlayışıyla yakından ilişkili bir kavramdır. Bir aktivist strateji olarak iptal kültürü, saldırgan sözler kullanmak veya eylemlerde bulunmakla suçlanan bir kişiyi ya da kurumu dışlamaya yönelik sosyal bir baskı ve kolektif bir strateji olarak görülmektedir (Norris, 2021: 4). İptal kültürünü sosyal bir fenomen olarak dijital alana taşıyanlar ilk olarak Black Twitter mikroblog sitesindeki queer topluluklar olmuştur (Clark 2015 ve Shifman 2013’ten Akt. Clark, 2020: 89). Son yıllarda Batı toplumlarında, antisemitizm, ırkçılık, homofobi, taciz, islamafobi gibi ahlaki konulardaki ihlalleri içeren tartışmalarda iptal kültürü kavramının yoğun olarak tartışıldığı belirtilmiş ve iptal kültürünün eğlence dünyasından isimleri (O.J. Simpson, Roseanne Barr ve Michael Jackson), tanınmış medya ünlülerini (komedyen Louis CK gibi), önde gelen politikacıları (örneğin eski Senatör Al Franken), yazarları (JK Rowling), kitapları (Dr Seuss) ve şirket yöneticileri (Fox News’tan Roger Alies gibi) gibi çeşitli kesimlerden kişileri hedef aldığı belirtilerek iptal kültürünün yarattığı baskının bu kişilerin kitap anlaşmalarının iptal edilmesi, işlerine son verilmesi gibi somut olaylarla sonuçlandığı kaydedilmiştir (Norris, 2021: 2).

İptal kültürüyle ilgili olarak aktivist bir strateji olması ve Me Too hareketinde merkezde yer almasının yanında, çeşitli suistimaller ve yanlış yargılar üretmek söz konusu stratejinin “iptal kültürü mahkemesinde” bir kişi ya da kuruma yönelik haksız suçlamalarla hedefteki kişi ya da kurumu haksız yere mağdur edebileceği görüşü de bulunmaktadır (Dershowitz, 2020: 123-124). Bu bağlamda iptal kültürü, linç kültürüyle ilişkili olarak bir kişiye yönelik haksız ve gerçek dışı algı üretiminde mağduriyet yaratma potansiyeli taşımaktadır. Ancak gerçekten etik açıdan sorunlu durumlarla karşılaşan bireylerin yaşadıkları mağduriyetlerde gerekli yasal birimlere ulaşmaları konusundaki sıkıntılar ve mental olarak bu işlemleri başlatabilecek durumda hissetmemeleri veya güvenilirliklerinin sorgulanması konusundaki çeşitli

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

endişeler, ifşa ve iptal kültürünü yasal süreçlerin yanında hak arama konusunda güçlü bir alternatif konumuna getirmiştir.

Özellikle belli bir tanınırlığı olan figürleri hedef alan iptal kültürü, pek çok ünlü ismin yaptıkları cinsiyetçi bir şaka veya transfobik bir tweet yüzünden harekete geçmiş olmasına rağmen mesele yalnızca bu kişilerin itibarını zedeleyerek, çalıştıkları kurumlarla ilişkilerinin kesilmesi değil, yeni etik ve sosyal normlar belirlemek ve bu normlar ihlal edildiğinde kolektif olarak nasıl eyleme geçilmesi gerektiğini bulmaktır (Romano, 2020). Bu bağlamda iptal kültürü, sosyal medyanın alternatif bir mahkeme konumuna geldiği bir ortamda sosyal adalet, sivil adalet ve kamu vicdanıyla ilişkili olarak değerlendirilebilecek bir eylem türü olarak düşünülmelidir.

SONUÇ

Mağdur lehine sosyal medya aktivizmi, tıpkı sivil itaatsizlik gibi belli vakalara yönelik olarak gerçekleştirilen bir hak arayışı mücadelesidir. Bu mücadele sosyal medya platformlarında belli bir konunun hashtaglerle gündemde tutulması ve çevrim içi bir kamuoyu oluşturularak mağdurun hak arayışında fail konumundaki kişi veya kuruma yönelik kamuoyu baskısı oluşturmak, kamu vicdanına seslenmek ve sosyal adaletin tesisinde bir tavır koymak olarak okunmaktadır.

Sosyal medya aktivizminde özellikle gündem belirleme ve kamuoyu oluşturma meselesinde hashtag aktivizmi olarak da ifade edilen ve “#” işaretiyle açılan etiketlerin önemli bir işlevi vardır. Son yıllarda özellikle Me Too hareketinin sosyal medyada dünya çapında yankı bulmasını sağlayan eylemin Türkiye’deki yansımaları, ifşayı ve iptal kültürünü tartışma sahasına taşımış olmasıdır.

Sosyal medyada mağdur lehine hak arama mücadelesinde ifşa, mağdurun çeşitli kaygılar veya engeller nedeniyle yasal yollara başvurmada ki çekincelerine ek olarak yasal yollara başvurarak olsa dahi; yargıyı etkilemek ve kamuoyunu yanına almak adına başvuru bir strateji olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra, sonuç olarak görülebilecek bir diğer çıkarım ise bu ifşanın hedef aldığı kişinin kamuoyu tarafından tanınan biri olduğu durumlarda iptal kültürüdür. İptal kültürü hedefteki tanınan kişiyi veya kurumu mağdur lehine tavır alarak, kamuoyu vicdanını

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

yaralayan, sosyal adalet anlayışını zedeleyen tavrından dolayı cezalandırmak ve sosyal/maddi/mesleki itibarından yoksun kılmaya yönelik bir eylemdir. İptal kültürünün hedef aldığı ünlü kişilerin zor durumda kalması ve hatta istifa etmesi kolektif bir strateji olarak ifşa ve iptal kültürünün mağdur lehine sosyal medya aktivizmindeki önemini ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın kapsamına alınmayan ancak çeşitli meslek örgütlerinden yayınlanan kınama yazıları, sivil toplum örgütlerinin tepkileri de konunun bir diğer ilişkili boyutunu oluşturmaktadır.

Kolektif bir strateji olarak ifşanın ve iptal kültürünün etki gücü aynı zamanda Twitter'ın son dönemde artan eylemlerde mağdur lehine alternatif bir hak arama platformu haline geldiğini göstermektedir. Ancak bu kolektif gücün zaman zaman fail konumundaki kişiyi haksız yere mağdur edebileceği veya paylaşımlarda hakaret içeren, kişilik haklarına saldırı olarak nitelenebilecek, bir başka kişiyi mağdur etme potansiyeli taşıdığı da görülmektedir.

Sosyal medya, kamusal alan özelliği göstermesi nedeniyle hak ihlalleri ve hak arayışı noktasında kamu vicdanına seslenen, kamuoyu baskısı yaratan bir mecra niteliği kazanmıştır. Özellikle Twitter, kendi yapısal özellikleri nedeniyle kamuoyu oluşturmaya diğer sosyal ağlardan daha elverişlidir. Trend topic aracılığıyla kamuoyu baskısı üretme potansiyeli, Twitter özelinde mağdur lehine aktivizmi daha çok gündeme getirirse de Facebook ve Instagram da hashtag aktivizminde öne çıkan diğer mecralar olarak gündeme gelmiştir. Sosyal ağların, hukuk temelli hak arayışının ötesinde kişisel deneyimleri ifade etme ve duyurma noktasında mağdur lehine kamuoyu oluşturmada hız ve kolaylık sağlamaktadır. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ve hatta gelişmiş ülkelerin bir kısmında da hukuk ve sermayenin güçlü olan lehine tavır aldığı algısının aksine sosyal ağlarda geliştirilen aktivizm kültürü sosyal ve sınıfsal ayrımları aşmakta, mağdurların daha kolay açılmasını sağlamaktadır. Me Too örneğinde de görüldüğü üzere ifşa kültürü pek çok taciz ve cinsiyetçi tutumun kişisel beyanlarla ilk ağızdan ifade edildiği bir hak arayışına dönüşebilmektedir. Me Too hareketi gibi karşılaşılabilecek pek çok örnekte görülebileceği gibi halk nezdinde itibarlı kişilerin etik dışı, saldırgan veya cinsiyetçi tutumlarının ifşası sonucunda oluşan kamuoyu baskısı hashtag aktivizmi aracılığıyla

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

bu kişilerin itibarının zedelenmesi ve hatta iş bağlantılarının sekteye uğraması gibi önemli sonuçlara ulaşmıştır.

KAYNAKÇA

ARIBAŞ, Nazlı, N. (2017). Kamu Yönetiminde Yasa/Etik Dışı Davranışların Önlenmesinde “İfşa” Mekanizması: Bir Model Önerisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

ARENDR, Hannah., DWORKIN, Ronald., HABERMAS, Jurgen., GALTUNG, Johan., KING, M., SANER, H., THOREAU, Henry (1997). Kamu Vicdanına Çağrı Sivil İtaatsizlik, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

ATABEK, Nejd. (2002). “Kamuoyu, Medya ve Demokrasi”, Kurgu Dergisi, 223-238.

BABACAN, Mehmet, E. (2014). “Sosyal Medya Sonrası Yeni Toplumsal Hareketler”, Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 1(4), s.135-160.

BERG, Jan, A. (2014). “The story of the hashtag(#): A practical theological tracing of the hashtag(#) symbol on Twitter”, HTS Teologiese Studies/Theological Studies, 70(1).

BİNARK, Mutlu (2007). Yeni Medya Çalışmaları, (Editörler) Mutlu Binark. Yeni Medya Çalışmaları. Ankara: Dipnot Yayınları.

BOGEN, Katherina, W., BLEIWEISS, Kaitlyn K., LEACH, Nykia. ve ORCHOWSKI, Lindsay (2021). “#MeToo: Disclosure and Response to Sexual Victimization on Twitter”, Journal of Interpersonal Violence, 8257-8288.

CAMBRIDGE (2022). Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/advocate?q=advocacy> adresinden alındı

CANKURTARAN, Özlem ve ŞALDIRDAK, Günseli (2021). “Bir İfşa Mekanı Olarak Kadınlar Kulübü Örneğinde Cinsel Şiddetin Online İfşası ve İfşalara Verilen Tepkiler”, Fe Dergi 13(1), s. 28-41.

CASTELLS, Manuel (2008). Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür (Cilt 1). (E. Kılıç, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

CLARK, Meredith, D. (2020). "DRAG THEM: A brief etymology of so-called "cancel culture", Communication and the Public, 3(4), p.88–92.

COONS, Jeffrey ve CHEN, Shing.-Ling (2014). Social Network Analysis For Facebook: Locating Cliques And Visualizing Sociability. Symbolic Interaction and New Social Media Studies in Symbolic Interaction (s. 43-61). içinde Emerald Group Publishing Limited.

CUMHURİYET. (2020). "Umarım bir daha kimseyi taciz edemeyecek": *Hasan Ali Toptaş özür diledi.* cumhuriyet.com.tr: <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/umarim-bir-daha-kimseyi-taciz-edemeyecek-hasan-ali-toptas-ozur-diledi-1797264> adresinden alındı

CUMHURİYETn(2020). Yayınevlerinden taciz açıklaması. cumhuriyet.com.tr: <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yayinevlerinden-taciz-aciklamasi-1797585> adresinden alındı

ÇALIŞKAN, Özgür (2021). "Digital Pride on the Streets of the Internet: Facebook and Twitter Practices of the LGBTI Movement in Turkey", Sexuality & Culture(25), p.1447–1468.

ÇOBAN, Barış (2009). Yeni Toplumsal Hareketler, Sınıf Mücadelesi ve Ütopya . B. Çoban (Dü.) içinde, Yeni Toplumsal Hareketler Küreselleşme, Direniş, Ütopya. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

ÇOBANOĞLU, Yavuz (2019). "Değişen Kamusallığın Yeni "Siyaset Yapma" Mekânı Olarak Sosyal Medya – (Politik Kimlikler ile Kamusal Haklar İlişkisi Bağlamında Twitter Örneği)", OPUS International Journal of Society Researches, 10(17), s. 696-737.

DAĞTAŞ, Erdal (2016). Sınıfsal Kimlik Eksenli Toplumsal Hareketlere ve Medyaya İlişkin Genel Bir Değerlendirme. Özgürleşmenin Yolları (s. 9-26). içinde Ankara: Ütopya Yayınları.

DERSHOWİTZ, Alan (2020). Cancel Culture The Latest Attack on Free Speech and Due Process. New York: Hot Books.

DURMUŞ, Mustafa (2012)."Yeniden Kamusalılık! Kamusalılığı Yeniden Tanımlamak Ya Da Yerine Devrimci Bir Seçenek Koymak?", Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi (MSG), (45), s.45-46.

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

EARL, Jennifer ve KIMPORT, Katrina (2011). Digitally Enabled Social Change: Activism in the Internet Age. Cambridge-London: The MIT Press.

EDWARDS, Frank, HOWARD, Philip ve JOYCE, Mary (2015). Digital Activism and Non-Violent Conflict.

ERDOĞAN, Ş. Bilginer (2021). "Medya ve Kamuoyu İlişkisi Bağlamında "Sosyal Medya Deneyleri" Üzerine Bir Çalışma", İNİF E- Dergi, 6(2), s. 105-123.

FEEZELL, Jessica, T. (2018). "Agenda Setting through Social Media: The Importance of Incidental News Exposure and Social Filtering in the Digital Era", Sage, p.482–494.

GERÇEK, Hasan (2005). "Mühendislikte Etik Sorunların Ele Verilmesi", Madencilik, 44(4), s.29-38.

GIDDENS, Anthony (2012). Sosyoloji. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

HABERMAS, Jurgen (2003). Kamusalın Yapısal Dönüşümü. (T. Bora, & M. Sancar, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

HERSH, Marion (2002). "Whistleblowers — heroes or traitors?: Individual and collective responsibility for ethical behaviour", Annual Reviews in Control, 26(2), p.243-262.

HILL, M. L. (2018). "Thank You, Black Twitter": State Violence, Digital Counterpublics, and Pedagogies of Resistance", Sage, 53(2), p.286–302.

HILL, Symon (2013). Digital Revolutions: Activism in the Internet Age. New Internationalist.

İŞİK, Gülcan (2011). Toplumsal Hareketler. Ankara: Nobel Yayıncılık.

JENKİNS, Henry (2016). Youth Voice, Media, and Political Engagement Introducing the Core Concepts. H. J. al içinde, By Any Media Necessary The New Youth Activism. New York: NEW YORK UNIVERSITY PRESS.

JOHNSTON, Hank, LARANTA, Enrique ve GUSFIELD, Joseph R. (1999). Kimlikler, Şikayetler ve Yeni Sosyal Hareketler. A. Touraine, C. Offe, J. Cohen, E. Larana, H. Johston, & J. Gusfield içinde, *Yeni Sosyal Hareketler*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

KÖYGÜLÜ, Özge (2019). Bir Dijital Aktivizm Türü Olarak Slaktivizm: Lisansüstü Öğrenciler Üzerine Nitel Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi.

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

KILIÇ, Selim (2009). "Kamuoyu Oluşum Sürecinde Sosyal Hareketler ve Medya", Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, s.150-167.

KARAYILAN, Gülsün (2020). Planlanmış Davranış Teorisinin Slaktivizme Etkisi: Twitter Kullanıcıları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.

KAVADA, Anastasia (2010). Activism Transforms Digital: The Social Movement Perspective. M. Joyce (Dü.) içinde, Digital Activism Decoded The New Mechanics of Change (s. 101-119). New York: Idebate Press.

KURTBAŞ, İhsan (2017). *Toplumsal Hareketler Siyaseti*. Ankara: Detay Yayıncılık.

MCQUAIL, Denis ve WINDAHL , Sven (2005). İletişim Modelleri Kitle İletişim Çalışmalarında, Ankara: İmge Kitabevi.

MUIS, Jasper., KLEIN, Ofra ve DIJKSTRA, Guido. (2020). Challenges and opportunities of social media research. Using Twitter and Facebook to investigate far right discourses. *Researching the Far Right*, 147-163.

NASLUND, John. A., ASCHBRENNER, Kelly., MARSCH, L., A. ve Bartels, Stephen (2016). "The future of mental health care: peer-to-peer support and social media", *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, (25), p.113–122.

NG, Eve (2020). No Grand Pronouncements Here...: Reflections on Cancel Culture and Digital Media Participation. *Television & New Media*, 21(6), p.621–627.

NORRIS, Pippa. (2021). "Cancel Culture: Myth or Reality?", *Political Studies*, 1-30.

OKRAY, Z. (2020). "Şule Çet İçin Adalet': Bir Twitter Etiketini Üzerine İçerik Analizi", *Kadın/Woman 2000*, 21(2), s. 59-83.

ÖNDER, Mehmet, S. (2021). "Postfeminizmin Ceza Mahkemelerine Sosyal Medya İle Müdahalesi", *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, s. 171-187.

ÖZDEMİR, Yeliz, D. (2015). "Taciz Anlatılarında Cinsiyetçi Söylemlerin Yeniden İnşası: #Sendeanlat", *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(2), s. 80-103.

ÖZTÜRK, Fatma, E. (2021). "İnternet Alt Kültürü Bağlamında Hegemonik Erkeklik Söyleminin Dijital Dönüşümü- #erkekyerinibilsin Hashtag Örneği", *Global Media Journal TR Edition*, s. 11(22).

PANDELL, Lexi (2017). *An Oral History of the #Hashtag*. wired.com: <https://www.wired.com/2017/05/oral-history-hashtag/> adresinden alındı

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

ROMANO, Aja (2020). *Why we can't stop fighting about cancel culture*. Ocak 2022 tarihinde [vox.com:](https://www.vox.com/culture/2019/12/30/20879720/what-is-cancel-culture-explained-history-debate)

<https://www.vox.com/culture/2019/12/30/20879720/what-is-cancel-culture-explained-history-debate> adresinden alındı

SAKA, Dilek (2019). İfşanın Sosyal Medyada İntikam Ve Cezalandırma Aracı Olarak Kullanımı: Facebook, Twitter ve Instagram Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

ŞAHİN, Yasin (2017). "Sosyal Medya Araçlarının Sivil İtaatsizlik Bağlamında Değerlendirilmesi", Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi, 3(5), s.171-187.

TDK (2022). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı

TDK (2022). Türk Dil Kurumu Sözlükleri . [sozluk.gov.tr:](https://sozluk.gov.tr/) <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı

TOMBLESON, Bridget ve WOLF, Katharina (2017). "Rethinking the circuit of culture: How participatory culture has transformed cross-cultural communication", Public Relations Review(43), p. 14-25.

TOURAINÉ, Alain (2007). Bugünün Dünyasını Anlamak. (O. Kunal, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

TURHAN, Durmuş, G. (2017). "Dijital Aktivizm" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 26(1), s. 26-44.

UEDA, Michico, MORI, Kota., MATSUBAYASHI, Tetsuya. ve SAWADA, Yasuyuki (2017). "Tweeting celebrity suicides: Users' reaction to prominent suicide deaths on Twitter and subsequent increases in actual suicides", Social Science & Medicine, (189), p.158-166.

ULAŞ, Turan (2021). "Kanaat Önderleri Olarak Köşe Yazarlarının Twitter Kullanımları", Selçuk İletişim Dergisi, 14(3), s.1433-1463.

YÜKSEL, Erkan (2001). Medyanın Gündem Belirleme Gücü. Konya: Çizgi Kitabevi.

YILDIZ, Filiz ve DURSUN, Onur.(2020). "Kamu Adaletinin Büyük Veri Aracılığı ile İnşası: Şule Çet Davası Üzerine Bir Twitter Analizi", Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences, s. 291-328.

GÜNTÜRKÜN, Elif ve ALTUNAY, Alper (2023). Mağdur Lehine Sosyal Medya Aktivizminde Bir Strateji Olarak İfşa ve İptal Kültürü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 176-199.

YILMAZ, Berkant (2015). "Yeni Medya Ortamlarında Örgütlenme ve Toplumsal Etkileri: #Sendeanlat Örnek Olay İncelemesi", 1. Ulusal Toplumsal Ve Kurumsal Çatışmalar/Çözümler Kongresi .

YALEZE, Hülya D. (2014). Kriz Yönetiminde Sosyal Medya'nın Kullanımı Üzerine Bir Analiz: Taksim Gezi Parkı Olayları Örneği. Ankara: Gazi Üniversitesi.

YENGİN, Deniz ve BAYRAK, Tamer (2017). "Sosyal Medyada Dijital Kamuoyu", The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, 7(2).

Yazarların çalışmaya katkı oranları eşittir.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.